

Kaskenkatu 15:n vanhojen rakennusten kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja

Turunmaan sairaalan ja Eschnerska Frilasarettet -säätiön uudisrakennussuunnitelmat uhkaavat vuonna 1831 rakennettua empiretaloa sekä Alexander Nyströmin piirtämää jugendtaloa vuodelta 1912. Molemmat rakennukset ovat Turun museokeskuksen suojelutavoitelistalla.

Yhtä vanhoja empirepuutaloja on Turussa jäljellä vain muutama, samoin leveärunkoisia, kaksikerroksisia nikkarijugendrakennuksia. Yhtä alkuperäisinä säilyneitä vastaavia rakennuksia on tuskin ainuttakaan.

Asukkaita naulasepistä olympiavoittajaan

Ennen kahden ja puolen vuoden takaista Eschnerska Frilasarettet -säätiön tekemää tonttikauppaa rakennukset olivat professori Erkki Eurannon perikunnan omistamia, saman suvun hallussa vuodesta 1918. Omistajasukua on asunut jugendtalossa tuosta lähtien, mutta suurin osa asunnoista on aina annettu vuokralle.

Asukkaista kuuluisin lienee ollut **Harri Larva**, Amsterdamin vuoden 1928 olympiakisojen 1500 m kultamitalimies.

Talonkirja kertoo kaupungin ja yhteiskunnan muutoksesta. 1800-luvun lopulla empiretalossa asui mm. palvelijatar, luotsiperämies, naulaseppä, torpparin leski, prokuristi ja viilari. 1900-luvun alun titteleihin kuului raitiovaunukuljettaja, revolverisorvaaja, telefonisti ja kylmänruoanlaittaja.

Pihapiirin vanhat puut todistivat asukkaiden arkea jo silloin, kun vesi vielä nostettiin pihakaivosta ja lakanat mankeloitiin kellarin kivimankelissa. Yhteinen käymälä ja pesutupa sijaitsivat talusrakennuksessa pihan perällä.

Viime vuosikymmenet elämä on ollut jo modernimpaa, mutta useimmissa asunnoissa on yhä puulämmitys. Muutamia vuokralaisia on jäljellä edelleen, mutta syyskuussa talo aiotaan tyhjentää asukkaista.

Paljon arkkitehtonisia helmiä

Aikoinaan jugendtalon holvatut rappukäytävät olivat Turun hienoimpien joukossa. Seinissä pilkottavat edelleen komeat koristemaalaukset ja latioita juhlistavat punavalkeat Viktoria-laatat. Jäljellä olevia harvinaisuuksia ovat myös porraskäytäviä lämmittäneet puu-uunit.

Porraskäytävät koristeellisine kaiteineen saavat luonnonvaloa ullakon suurten kattoikkunoiden ja ulkokaton step-lasien kautta. Samanlaisia laseja oli Turun taidemuseon katolla ennen sen peruskorjausta.

Asuntojen helmiä ovat mm. komeat kaakeliuunit, hellat ja hellakaluunit, peiliovet, osin alkuperäiset tapetit, keittiöiden kulmakaapit ja seinään upotettu kerrossänky. Turun museokeskuksen rakennustutkija Kaarin Kurri on todennut, ettei ole juuri koskaan nähnyt Turussa asuntoja, jotka ovat sisätiloiltaan yhtä alkuperäisiä.

Ristiriitainen rakennushistoriaselvitys

Turunmaan sairaalasta ja naapuritontista tehty rakennushistoriaselvitys keskittyy pääosin sairaalaan.

Vanhoista rakennuksista mainitaan mm. seuraavaa: *'Kaskenkadun varren puutaloa voidaan 180 vuoden ikäisenä pitää hyvin harvinaisena poikkeuksellisen säilyneisyytensä vuoksi'. Jugendtalossa taas on 'poikkeuksellisen tavoitteellisia arkkitehtonisia ja tilallisia ratkaisuja. Rakennus on erikoinen ja ainutkertainen. Turun museokeskuksen arvotuksessa Nyströmin suunnittelemaa puutaloa pidetään rakennushistoriallisesti ja ympäristöllisesti arvokkaana'.*

Silti selvityksen lopussa todetaan: *Säilyttämällä ja vahvistamalla muutoksessa Bryggmanin sairaalan tärkeimmät ominaispiirteet, voidaan turvata muutostarpeiden lisäksi rakennetun ympäristön kulttuuriarvojen säilyminen katukuvassa.*

Rakennusperintöohjelma pyrkii yhdistämään vanhaa ja uutta

Turussa hiljattain käyttöön otetun rakennusperintöohjelma tarkoitus on *"asettaa päämäärät rakennetun kulttuuriympäristön hoidolle, antaa paikallisiin olosuhteisiin sovitut kehykset johdonmukaiselle rakennussuojelulle sekä muotoilla rakennusperinnön ja uudisrakentamisen ihanteiden asianmukaisen yhdistämisen periaatteet".*

Rakennussuojelu sekä uuden ja vanhan yhdistäminen sopisivat hienosti sekä kulttuuripääkaupunkivuoden että jugendtalon suunnitelleen Alexander Nyströmin henkeen. Nyström kun tunnettiin Turussa myös rakennussuojelun äänitorvena.

Terhi Arell

(pohjana Turun Sanomien 'Alakerta'-palstalla 7.2.2011 julkaistu Arellin kirjoittama artikkeli)

(Arell on vapaa toimittaja, joka tekee kansatieteen pro gradua Kaskenkatu 15:n vanhojen talojen arvoista ja asumishistoriasta).